

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КРЕМЕНЧУЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
«АКАДЕМІЯ МАЙБУТНЬОГО»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Департаменту освіти і науки
Полтавської обласної військової
адміністрації
19 червня 2025 року № 228

**Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«Валяння з вовни»
(Початковий та основний рівні, 2 роки навчання)**

м. КРЕМЕНЧУК

2025 р.

Автор:

Бондаренко Олена Михайлівна, керівник гуртка «Народні ремесла» Кременчуцького міського центру позашкільної освіти «Академія майбутнього» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області.

Рецензенти:

Янюк Ірина Василівна, методист комунального закладу позашкільної освіти «Об'єднання дитячо-юнацьких клубів за місцем проживання» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області.

Коваленко Людмила Іванівна, керівник гуртка «Народні ремесла» Кременчуцького міського центру позашкільної освіти «Академія майбутнього» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Навчально-тематичний план (початковий рівень, перший рік навчання).....	6
Зміст програми.....	7
Прогнозований результат	9
Навчально-тематичний план (основний рівень, перший рік навчання).....	11
Зміст програми.....	11
Прогнозований результат	14
Орієнтовний перелік обладнання.....	15
Список джерел.....	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Декоративно-ужиткове мистецтво – одна з важливих галузей художньої культури народу, яке має давню історію і глибоке коріння. Багатовіковий досвід, художній смак народних майстрів формувався у процесі трудової діяльності людини та нерозривно пов'язаний з її життям та побутом.

Відродження давніх народних ремесел визначає сучасне життя в Україні та є неодмінною умовою навчання і виховання. Воно забезпечує збереження духовної єдності поколінь, формує національну свідомість, виховує толерантне ставлення до творчих надбань інших народностей, розвиває художньо-творчий світогляд вихованців, надає можливості отримати навички майбутньої професії.

Валяння з вовни, як вид декоративно-ужиткового мистецтва – найдавніша техніка виготовлення текстилю на Землі. Останнім часом цей вид творчості набуває все більшої популярності. Заняття валянням з вовни для дітей корисне тим, що розвиває у них творчі здібності, естетичні смаки, увагу, координацію рухів, працелюбність тощо. Вже в ранньому віці ця діяльність становить одну з найдоступніших і емоційно-захоплюючих форм творчості.

Особливої уваги у вирішенні проблем позашкільної освіти набуває питання зацікавленості вихованців у навчанні різноманітним сучасним видам мистецтва. Актуальність цієї навчальної програми пов'язана з тим, що техніка сухого та мокрого валяння є досить незвичною та оригінальною і може стати чудовим поштовхом для формування творчої особистості дитини та бути стимулом для її подальшого розвитку.

Навчальна програма гуртка передбачає два роки навчання: перший рік – початковий рівень – 144 год. на рік (4 години на тиждень) та основний рівень – 216 год. на рік (6 годин на тиждень). Програма початкового рівня розрахована на вихованців віком 8 – 9 років; навчальна програма основного рівня розрахована на вихованців віком 10–12 років. Може використовуватись на заняттях гуртків художньо-естетичного напрямку у закладах позашкільної та загальної середньої освіти.

Метою освітньої діяльності гуртка є формування базових компетентностей особистості у процесі вивчення різних технік ваяння з вовни та творчої діяльності в умовах сьогодення.

Основні завдання передбачають формування таких компетентностей:

-*пізнавальної*: уміння самостійно планувати свою діяльність, здібність до самоосвіти;

-*практичної*: здобуття вихованцями знань, вмінь та навичок з ваяння вовни, самостійного опрацювання пізнавальної літератури та набутих знань, навчити свідомо комбінувати техніки ваяння і інших видів декоративно-ужиткового мистецтва для створення сучасних виробів, дотримання правил техніки безпеки на заняттях з фелтінгу;

-*творчої*: формування творчих здібностей, можливість самореалізуватися через участь у творчих конкурсах, уміння оцінювати свої можливості, сформувати мотивацію у здобутті знань для подальшої освіти та самовдосконалення, розвинути образне мислення під час практичної діяльності;

-*комунікативної*: уміння працювати в творчому колективі, виконувати соціальні ролі, уміти виходити з конфліктних ситуацій;

-*соціальної*: формування екологічної культури, виховання шанобливого ставлення до матеріальних та духовних цінностей, працелюбства, охайності, посидючості і старанності, наполегливості, самостійності, відповідальності, цілеспрямованості.

Програмою передбачено теоретичні та практичні заняття, екскурсії, конкурси.

У процесі реалізації програми використовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративний, бесіди, розповідь, демонстрація, практичні роботи репродуктивного і творчого характеру, методи мотивації і стимулювання, екскурсії.

Рекомендується проведення виставок робіт, участь у конкурсах.

Ваяння вовни – це заняття, що переважно не вимагає пильної уваги й тому допомагає дітям розслабитися після навчання у закладі освіти. Під час

колективного виконання роботи та її презентації є можливість вільно поспілкуватись.

Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у зміст програми та розподіл годин між темами, враховуючи інтереси гуртківців.

Початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
1	Вступ	4	-	4
2	Техніка сухого валяння	5	49	54
	2.1. Виготовлення плоских виробів з вовни	2	6	8
	2.2. Виготовлення простих форм	1	9	10
	2.3. Виготовлення об'ємних іграшок. Колекція тваринок	2	34	36
3	Техніка багатошарового накладання вовни під скло	2	14	16
4	Картинки-аплікації в техніці сухого і мокрого валяння	2	14	16
5	Валяння на шаблоні	2	18	20
6	Техніка привалювання вовни на пінопластову основу	2	12	14
7	З'єднання вовни з іншими матеріалами (нуно-фелтінг)	2	8	10
8	Екскурсії. Конкурси. Виставки	-	8	8
9	Підсумкове заняття	2	-	2
Разом		21	123	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Мета, завдання та зміст роботи гуртка. Правила внутрішнього розпорядку, безпека праці, виробничої санітарії та особистої гігієни. Організація робочих місць. Гігієна приміщення. Інструменти та матеріали.

Валяння вовни як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва. Історія виникнення валяння. Матеріали (застосування сліверу, синтепону, різних видів вовни) та інструменти для виготовлення виробів технікою сухого валяння. Правила безпечного користування голками для фелтінгу. Перша медична допомога у випадку травмування.

2. Техніка сухого валяння (54 год.)

2.1. Виготовлення плоских виробів з вовни (8 год.)

Теоретична частина. Технологія виготовлення виробів в техніці сухого валяння (правила вколювання голки, формування виробу, накладання вовни).

Види вовни (вовна у стрічці, кардочес). Особливості роботи з різними видами вовни. Закладання вовни у форми для валяння і формування плоских виробів.

Практична частина. Виготовлення брошок, магнітиків (квітка, зірочка, смайлик, серце, грибочок тощо) та іграшок (павучок, сонечко).

2.2. Виготовлення простих форм (10 год.)

Теоретична частина. Технологія формування з вовни кульки, овала, рулетика, трикутника тощо. Використання допоміжних матеріалів і інструментів (синтепон, підложка під ламінат, дерев'яні шпальки).

Практична частина. Виготовлення браслету з кульок, овочів та фруктів різної форми (огірок, кавун, яблуко, гарбуз тощо).

2.3. Виготовлення об'ємних іграшок. Колекція тваринок (36 год.)

Теоретична частина. Технологія валяння міні-іграшок. Підбір кольорів. Застосування сліверу, синтепону для набивання іграшки. Прийоми фіксування потрібної форми деталей, приєднання дрібних деталей до основної деталі виробу,

особливості міміки та її вплив на передавання характеру іграшки-звірятка. Використання очей, носиків промислового виробництва або виготовлення їх з підручних матеріалів (повітряний пластилін, полімерна глина, намистини тощо).

Практична частина. Вибір іграшки. Створення власного ескізу або репродукції. Виготовлення міні-іграшки звірятка, привалювання деталей та оформлення іграшки: оченята, носики, вуса тощо.

3. Техніка багат шарового накладання вовни під скло(16 год.)

Теоретична частина. Вовняний живопис: історія техніки, її унікальні якості та відмінності від традиційного валяння чи живопису. Поняття композиції. Особливості створення пейзажу, натюрморту. Робота з інтернет ресурсами. Замальовка ескізу, підбір кольорів.

Практична частина. Виготовлення картин (пейзаж, натюрморт тощо) в техніці багат шарового накладання вовни під скло.

4. Картинки-аплікації в техніці сухого і мокрого валяння (16 год.)

Теоретична частина. Особливості мокрого валяння (температурний режим води, мильний розчин, відщипування вовни, накладання шарів вовни). Правила привалювання шарів вовни мокрим способом та фіксації за допомогою голки для валяння. Робота з інтернет-ресурсами, вибір картинки, замальовка ескізу, підбір кольорів вовни. Поняття стилізації.

Практична частина. Валяння картинок «сухим» і «мокрим» способами, оформлення їх як аплікацій на шопер, футболку тощо.

5. Валяння на шаблоні (20 год.)

Теоретична частина. Валяння на шаблоні: особливості техніки, правила розрахунку розмірів викрійки. Поняття ущільнення виробу.

Практична частина. Виготовлення чохла для мобільного телефону та окулярів, підставки під чашку, виготовлення іграшок (яйце, котик, курочка, серце).

6. Техніка привалювання вовни на пінопластову основу (14 год.)

Теоретична частина. Правила виготовлення шаблону. Поняття симетрії.

Практична частина. Валяння писанок, зайчика, курочки, ялинкових прикрас, Пасхальної композиції.

7.З'єднання вовни з іншими матеріалами (нуно-фелтінг) (10 год.)

Теоретична частина. Поняття «нуно-фелтінг». Технологія з'єднання шнурів, ниток та фрагментів тканини (шовк, шифон, марля) з вовною.

Практична частина. Валяння серветки в техніці «нуно-фелтінг». Картини на марлевій основі.

8.Екскурсії. Конкурси. Виставки (8 год.)

Відвідування виставок (реальне або віртуальне). Перегляд відео майстер-класів, вовняної анімації. Виготовлення сувенірів у новітніх техніках валяння для участі в конкурсах, акціях та виставках. Проведення майстер-класів для батьків, керівників гуртків, відвідування заходів.

9.Підсумкове заняття (2 год.)

Практична частина. Проведення виставки дитячих робіт, виготовлених впродовж навчального року. Підбиття підсумків, аналіз досягнень вихованців та заохочення до подальшої творчої діяльності

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- історію виникнення валяння вовни, як виду декоративно-ужиткового мистецтва;
- види вовни, допоміжні матеріали та правила їх застосування;
- матеріали та інструменти для різних видів валяння;

- правила техніки безпеки при роботі з колючими та ріжучими інструментами;

- історію іграшки;
- принцип підбору кольорів;
- технологію виготовлення виробів технікою сухого і мокрого валяння;
- поняття «нуно-фелтінг»;
- способи термообробки виробів.

Вихованці мають вміти:

- виготовляти вироби методом мокрого і сухого валяння;
- поєднувати у виробках вовну з іншими матеріалами;
- малювати ескізи;
- валяти речі на шаблоні і без нього;
- добирати кольори вовни;
- розраховувати кількість вовни для виробу;
- складати композиції, знати алгоритми їх вимальовування;
- оздоблювати та презентувати готові роботи;
- доглядати за виробами з вовни.

Вихованці мають набути досвід:

- виконання найпростіших виробів методом сухого та мокрого валяння;
- виготовлення виробу за ескізом;
- виготовлення виробу з використанням шаблону;
- співпраці у колективі під час виконання комплексних завдань.

Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
			х	о
1	Вступ	3	-	3
2	Техніка сухого валяння	3	45	48
3	Техніка багатошарового накладання вовни під скло	2	16	18
4	Техніка мокрого валяння	2	34	36
5	Валяння на шаблоні	2	36	38
6	Картинки-аплікації в техніці сухого і мокрого валяння	2	30	32
7	Техніка привалювання вовни на пінопластову основу	2	12	14
8	З'єднання вовни з іншими матеріалами	2	14	16
9	Екскурсії. Конкурси. Виставки	-	9	9
10	Підсумкове заняття	2	-	2
Разом		20	196	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Мета та зміст роботи гуртка. Правила внутрішнього розпорядку, безпека праці, інструменти та матеріали. Валяння вовни, як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва. Історія виникнення валяння.

Застосування різних матеріалів для виготовлення виробів технікою сухого та мокрого валяння.

2. Техніка сухого валяння (48 год.)

Теоретична частина. Правила безпечного користування голками для фелтінгу. Перша медична допомога у випадку травмування. Технологія виготовлення виробів в техніці сухого валяння (правила вколювання голки, формування виробу, накладання вовни, приєднання дрібних деталей до основного виробу, поєднання різних технік в одному виробі).

Практична частина. Виготовлення брошок (сердечко, квітка, рибка тощо), браслетів з кульок, прикрас та аксесуарів, іграшок-звіряток (черепаха, равлик, панда, пінгвін, зайчик тощо).

3. Техніка багат шарового накладання вовни під скло (18 год.)

Теоретична частина. Розуміння прозорості, непрозорості та способи створення плавних переходів і чітких ліній за допомогою вовняних волокон. Поняття перспективи. Поняття градієнту, глибина кольору. Послідовність накладання кольорів.

Практична частина. Виготовлення картин (створення елементів переднього, середнього та заднього планів для додання глибини композиції: космічний пейзаж, фантастичний пейзаж тощо) в техніці багат шарового накладання вовни під скло.

4. Техніка мокрого валяння (36 год.)

Теоретична частина. Особливості мокрого валяння (температурний режим води, мильний розчин, відщипування вовни, накладання шарів вовни, види розкладки вовни). Матеріали для мокрого валяння.

Практична частина. Виготовлення прикрас і аксесуарів у вигляді квітів (мак, кали, хризантема, троянда, тюльпан, листочки). Виготовлення композиції

«Гілочка горобини», брошки «Горошок» (комбінування технік мокрого і сухого валяння: сухе валяння кульок, мокре валяння основи)

5. Валяння на шаблоні (38год.)

Теоретична частина. Валяння на шаблоні: особливості техніки, правила розрахунку розмірів викрійки. Поняття ущільнення виробу.

Практична частина. Валяння черевчиків для ляльки. Виготовлення сумочки круглої форми, нанесення малюнку методом сухого привалювання вовни, виготовлення іграшок, квітів, предметів інтер'єру.

6. Картинки-аплікації в техніці сухого і мокрого валяння (32 год.)

Теоретична частина. Правила привалювання шарів вовни мокрим способом та фіксації за допомогою голки для валяння. Робота з інтернет-ресурсами, вибір картинки, замальовка ескізу, підбір кольорів вовни. Поняття стилізації.

Практична частина. Валяння картинок «сухим» і «мокрим» способами, оформлення їх як картин в рамочці та аплікацій на сумку, одяг, подушку тощо.

7. Техніка привалювання вовни на пінопластову основу (14 год.)

Теоретична частина. Правила виготовлення шаблону. Поняття симетрії.

Практична частина. Валяння прикрас, писанок, зайчика, курочки на різних пінопластових основах. Виготовлення пасхальних композицій «Курчатко в кошику», «Зайчик на пеньочку».

8.З'єднання вовни з іншими матеріалами (16год.)

Теоретична частина. Технологія з'єднання ниток та фрагментів тканини (шовк, шифон, мереживо) з вовною. Технологія виготовлення віскозного паперу.

Практична частина. Виготовлення віскозного паперу, вирізання елементів і складання з них композицій з подальшим привалюванням на вовняну основу. Валяння декоративного елементу для виготовлення наволочки (з використанням віскозного паперу), валяння серветки (з використанням різних тканин і волокон),

клатча в техніці «нуно-фелтінг». Виготовлення панно «Рибки в морі», прикрашання бісером.

9.Екскурсії. Конкурси. Виставки (9 год.)

Відвідування виставок (реальне або віртуальне). Виготовлення сувенірів у новітніх техніках валяння для участі в конкурсах, акціях та виставках. Проведення майстер-класів для батьків, керівників гуртків, відвідування заходів.

10.Підсумкове заняття (2 год.)

Практична частина. Проведення виставки дитячих робіт, підбиття підсумків, аналіз досягнень вихованців та заохочення до подальшої творчої діяльності.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- поняття декору та аксесуарів;
- новітні тенденції у виготовленні повстяних виробів;
- поняття віскозного паперу;
- правила техніки безпеки при роботі з колючими та ріжучими інструментами;
- технологію виготовлення виробів технікою сухого і мокрого валяння;
- способи термообробки виробів;
- принцип підбору кольорів, поняття градієнту, особливості оптичного змішування вовни;
- основні прийоми «малювання» шерстю.

Вихованці мають вміти:

- виготовляти вироби методом мокрого і сухого валяння;
- виготовлення виробів у техніці «нуно-фелтінг»;
- поєднувати у виробах вовну з іншими матеріалами;
- робити викрійки та шаблони для виробів з урахуванням ущільнення вовни;
- валяти речі на шаблоні і без нього;
- добирати кольори вовни;
- створювати оптичні кольорові переходи;
- розраховувати кількість вовни для виробу;
- поєднувати валяння з іншими видами рукоділля;
- створювати складні композиції, знати алгоритми їх вимальовування;
- якісно виготовляти напівоб'ємні та об'ємні вироби;
- правильно привалювати окремі елементи виробів;
- оздоблювати та презентувати готові роботи;
- доглядати за виробами з вовни.

Вихованці мають набути досвід:

- створення виразного художнього образу технікою валяння вовни;
- виставкової діяльності;

- співпраці у колективі під час виконання комплексних завдань.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ (на 15 дітей)

Основне обладнання Кількість/штук

Матеріали

Вовна (слівер) 15 кг

Напівтонка різнокольорова вовна 15 кг

Синтепон

Марля 90×300 15 шт.

Папір для малювання 15 наб.

Поролон 100×50×30 15 шт.

Рідке мило 5 шт.

Поліетилен 500×150 10 шт.

Підложка під ламінат 100x100 15 шт

Інструменти та приладдя

Прості олівці 15 шт.

Ножиці для паперу 15 шт.

Лінійка 15 шт.

Голки для валяння (№36-38-40) 15 наб.

Посуд для води (миска 1,5 л) 10 шт.

Сітка капронова 500×300 15 шт.

Плівка з пухирцями 100x50 15 наб.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Валяння /Універсальний словник-енциклопедія: 4-те вид. — К. : Теза, 2006.
2. Курчак Є., Заєц Л. «Фільц. Валяні фігурки тварин», 2011.
3. Легенький Ю. Г. Від ремесла до творчості: зб. / упоряд. Ю. Г. Легенький. — К.: Час, 1990. — 152 с.
4. Лорі Шарп. «Іграшки і звірятка»: Харків, 2012.
5. Люцкевич Л. «Іграшки в техніці валяння»:Ексмо, 2008.
6. Савченко Л., Волкова Н., Кулінка Ю. «Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання»: КНТ, 2014.
7. Унікальні українські речі, що подолали час. Розповіді для дітей. Ярина Паславська, Юлія Зінченко: видавнича група «Основа», 2024.
8. Фелтінг. Усі прийоми сухого валяння [Текст] / І. О. Цибань. - Харків : Аргумент Принт : Віват, 2014. - 63 с.
9. Хорунжий В., Пономаренко Н. «Технології. Довідник для вчителів початкових класів»: Навчальна книга - Богдан, 2018.
10. Школа ремесел. Валяння [Текст] / Людмила Середа. - Київ : Шк. світ, 2013. - 68 с.
11. Валяння. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
12. Вечорниці. Рукоділля та творчість: Фелтінг і все, що про нього треба знати. URL: <https://vechornytsi.com/blog/felting-i-vse-scho-pro-nogo-treba-znati>